

Превенция на агресивното поведение у децата в училище и детската градина
The Prevention of Aggressive Children's Behavior in School and Kindergarten

ИЗКУСТВОТО ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА АГРЕСИВНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ДЕЦАТА

Евгения Миланова
Виолета Николова
Величка Радева

Целодневна детска градина „Слънце“, Шумен

Резюме. Настоящата статия разглежда проблема за агресията сред децата – общуването с телевизията, с компютърните игри, а не с близките, е причина децата да бъдат самотни, тревожни. Негативното поведение може да бъде овладяно с обич, внимание и разбиране към децата. Задача на педагози и родители е създаването на условия за насочване на детската емоция към развитие на креативност, за установяване на позитивни взаимоотношения между децата.

Разглежда се значението на различните изкуства за превенция на агресивното поведение на децата. Музиката, художествената литература, театралното изкуство, празниците и развлеченията са най-добрият път за отреагиране на агресивната енергия и негативните чувства. Съвместната работа между детската градина и семействата на децата засилва двустранната връзка и сътрудничество за превенция на негативното поведение и агресия.

Keywords: aggression, prevent, positive education.

Съвременните деца растат и се възпитават в динамична среда. Променят се социални и морални норми във взаимоотношенията между хората, създават се неприемливи модели на човешко общуване. Конфликтите в най-близкото обкръжение на децата, липсата на позитивно общуване, безработицата, престъпността са обективни причини, които предизвикват агресивните им прояви. Обособяват се два типа поведение: Аз за другите и Аз срещу другите. Агресивните прояви на децата са свързани с отстояване на собствените права и нужди по враждебен начин.

Идеята за възпитаване чрез изкуството съществува от древността. Още Платон откроява ролята на автора, същността и функциите на изкуството. То е съпътствало човешкия живот, използвали са го като възпитателно средство и е заемало важно място в живота на децата. Изкуството може да помогне за овладяване на детската тревожност, за разрешаване на емоционални и стресови конфликти.

Общуването между децата е изпълнено с конфликтност. Опитваме се да я драматизираме и да провокираме силен емоционален отклик и мотивация за овладяване на желани поведенчески модели. Негативните поведенчески етюди, които показваме, предизвикаха осъждане и решителното им отхвърляне от поведението на децата.

Използваме художествената литература като алтернатива на агресивния начин за излизане от проблемна ситуация. Съдействаме за идентификация на децата с добрия герой от произведението. Художествената литература, като изкуство, оказва силно въздействие върху детето поради голямата си образност и емоционална наситеност.

Театралното изкуство е най-въздействащото. Театралният образ влияе върху децата със своята яркост и динамичност. Възприеман е свободно от принудата и към него има изключителен детски интерес.

С музиката стимулираме детската спонтанност, артистичност и подпомагаме емоционалното и интелектуалното им развитие.

Смятаме, че позитивният подход, възпитаване чрез обич оказва ползотворно въздействие против насилието. Детската градина дава на децата любов, грижа и подготовка за успешна реализация, възпитава ги в човешки добродетели. Стремим се да ги научим да общуват един с друг, да не се нагрубават, обиждат, а да проявяват съчувствие, търпимост, толерантност, съпричастност. Топлите взаимоотношения в предучилищната група, позитивните педагогически подходи, хуморът, демонстрираното уважение към себе си и към другия и състраданието могат да ограничат агресивните прояви на децата.

„Можем да бъдем добри“ – сценарий

(Звучи нежна мелодия, която постепенно затихва и учителката започва да разказва).

Учителката: Мили деца, ще ви разкажа една приказка.

„На земята, откакто свят светува, имало две враждебни кралства – кралство „Добро“ и кралство „Зло“. Те вечно се надпреварвали кой да властва над нас – хората.

Жителите на доброто кралство втели в душите на хората обич, приятелство и всичко, което изпълва живота ни с радост. Жителите на злото кралство убеждавали хората, че в неговата страна е вечен празник със спорове и караници. И така хората, объркани от тази вражда, прескачали от едното в другото кралство. Така те се превърнали в една странна смесица от добро и зло.“

От нас зависи в кой глас ще се вслушате – в гласа на доброто или в гласа на злото.

А вие в кое кралство си избирате да живеете? Днес сме се събрали, за да покажем, че можем да бъдем добри, да потърсим доброто. То е в нас.

(Изведнъж се чува контрастна мелодия и влиза магьосницата – Злостина.)

Злостина: Къде съм попаднала? Как се нарича това място? Защо е толкова пъстро и светло? Не ми харесва тук. Аз се казвам Злостина и идвам от страната на злото. Там е по-хубаво от тук. Хората не се усмихват. Децата играят сами, защото нямат приятели. Те се забавляват, като се карат, блъскат, чупят играчки. Сигурно и вие така обичате да се забавлявате? Не вярвате ли? Тогава ще ви омагьосам и ще ви взема в моята страна, за да се уверите.

Учителката: Спри се! Не ти разрешавам да отвличаш децата. Остани при нас, за да видиш, че тук е по-хубаво. И в нашата страна децата понякога се карат, но си прощават и си остават приятели. В нашата детска градина децата обичат да се забавляват, като пеят, танцуват, рисуват и изпълняват различни роли. Ето ги малките ни художници с родителите си.

Вие, художници, ще се опитате да нарисувате момента, който най-силно ви впечатли от това, което ще видите и чуете след малко, а именно момент от живота на децата в детската градина. Ще ни го представят само с движения група деца. Тяхна помощничка ще бъде Стела Христова, баба на едно от децата.

Пантомима

Участници: 3 момичета и 1 момче.

Музикална илюстрация: Живо изпълнение на цигулка, включващо фрагменти от класически музикални произведения.

Съдържание: Децата пресъздават отделни моменти от живота си в детската градина – рисуване, разглеждане на книжки, игра на пода с колички. Влиза момиче, което с жестове и мимики показва, че е сърдито и привлича вниманието на останалите деца, като им дърпа листовете и книжката, рита колата на момчето и се присмива на тяхната реакция. Постепенно „лошото“ момиче е привлечено от добронамереното отношение и от интересните игри на останалите деца и се включва в тях, като осъзнава, че е по-добре да си добър и че животът е по-весел, когато имаш приятели.

Злостина: Много ми хареса лошото момиче, което дърпаше книжката и разваляше игрите на другарчетата си.

Учителката: Това дете не е лошо, то само показва какво се случва понякога между децата. Децата, на вас хареса ли ви постъпката на това момиче? Защо не ви хареса нейната постъпка?

Какво накара децата да ѝ простят? Вие коя вълшебна думичка използвате, когато сте сгрешили? От вашите отговори разбрах, че осъзнавате кои постъпки са добри и кои лоши. Сега три деца ще покажат с едно стихотворение, че това е наистина така.

Да се отвориш към света

Който се крие в черупка корава,
тъжен, самотен и мрачен остава.
Сам се разхожда и сам се прибира,
никой пред прага му с цвете не спира.

Който открехнал е с обич сърцето,
той като слънце сияе и свети!
Ако премръзнеш – той ще те сгрее,
ако заплачеш – ще те разсмее!

С него светът е добър и уютен,
пълна с надежда е бялата утрин...
Той на дръвче разцъфнало прилича
зрее, ухае – от всички обичан!

(сп. „Първите седем“, 2001 г., бр.1, стр.1)

Учителката: Днес сред гостите ни са бъдещи учители, настоящи студенти в ШУ „Св. Константин Преславски“. Те ще изпеят заедно с децата песента „Ах, добрината“.

„Ах, добрината“ – Хайгашот Агасян

Учителката: Злостина, увери ли се, че децата са добри?

Злостина: Ще погледам още малко децата, защото все още не съм убедена.

Учителката: Добре тогава, остани, за да видиш как децата постъпват понякога в игрите.

Музикална игра „Двете козлета“

(сп. „Първите седем“, 2003 г., бр.9, стр.34)

Текст

1. Върху мостче над реката
две козленца спрели.
Боц! Боцкат се с рогцата,
правят се на смели.

Припев:

Ме-е-е-е, ме-е-е-е! Правят се на смели.

2. Тропа първото козленце,
иска да премине!
Второто върти оченце
към вълните сини.

Припев:

Ме-е-е-е, ме-е-е-е! Към вълните сини.

3. Как да се разминат двете?
Мостчето е тясно.
За боричкане, козлета,
даже е опасно!

Припев:

Ме-е-е-е, ме-е-е-е! Даже е опасно.

4. Инатят се и се перят,
още сили мерят...
Щом не искат да отстъпят,
нека се окъпят!

Припев:

Ме-е-е-е, ме-е-е-е! Нека се окъпят!

Движения

Децата импровизират с движения текста на песента – вървят едно срещу друго, боцкат се с рогца, поклащат заканително глави, тропат с крачета, борят се, опитват се да се разминат, без да стъпват встрани, никой не отстъпва и цопват в реката, стават и отупват с ръце кожухчетата си.

Злостина: Много ми харесаха тези козлета. Точно така трябва да се постъпва. Никой не трябва да отстъпва.

Учителката: Как трябва да постъпвате вие в подобна ситуация? *(Три деца отговарят).*

Учителката: Злостина, във вашата страна има ли родители, които не обръщат достатъчно внимание на децата си, не играят и не разговарят с тях?

Злостина: Да, в моята страна всички родители са такива. Децата са много доволни, защото могат да играят на воля и да вършат всякакви лудории.

Учителката: И тук има такива родители, но се срещат много по-рядко. Сега децата ще ти покажат какво се случва понякога в къщи.

Скеч „Белязаните деца“

(сп. „Първите седем“, 2003 г., бр.9, стр.20)

Участници: дете – Ралица, майка и баща.

Майката, уморена от дългия ден, забързана, навъсена, върши домакинска работа. Детето връхлита в кухнята весело и жизнерадостно и пита:

Дете: Мамо, мамо, вярно ли е, че Земята е кръгла като топка?

Майката *(троснато и сърдито):*

Остави ме на мира! Капнала съм. Не стига, че по цял ден съм на работа, ами и вкъщи ме чака същото. На всичко отгоре и ти с тези непрестанни въпроси. Изобщо не ми е до твоите глупости. Ужасно дете!

Дете: Ама, аз само...

Майката: Отивай в детската стая!

(Детето излиза и плахо и несигурно се запътва към бащата, който в хола чете вестник.)

Детето: Тате, тате, вярно ли е, че...

(Бащата не му обръща внимание.)

Детето: Тате, тате, може ли да те попитам нещо?

(Бащата скача от фотьойла, захвърля гневно вестника и кресва сърдито.)

Абе, аз на тебе колко пъти трябва да ти казвам да не ми се пречкаш, когато чета вестник! Ама-ха! Ужасно дете! Тъй ли не запомни, че... *(Повежда я към детската стая и я оставя там.)*

Тук ще стоиш! Наказана си! Ужасно дете!

(Момиченцето прегръща любимата си кукла и тъжно ѝ говори.)

Детето: Чу ли? Татко каза, че съм ужасно дете!

(Детето плаче, плаче, взема блокче, пастели и започва да рисува. Тъжно поглежда рисунката, плаче и заспива. През това време майката, свършила вече домакинската работа, отива при бащата).

Майката: Скъпи, къде е детето?

Бащата: Тук някъде *(Разсеяно се оглежда.)*. Ела да го потърсим.

(Влизат в детската стая и заварват детето да спи. Милват я по главичката.)

Бащата: Какво правиш, детето ми?

(Детето се стряска, сънено търка очи.)

Дете: Сънувах страшен сън!

Майката *(милва я)*: Разкажи ни какво сънува.

Ралица: Сънувах, че бях на някаква непозната планета, населена само с деца. Бяха най-различни: момиченца, момченца, малки, големи – всякакви, но всички си приличаха до едно. Върху всяко от тях имаше белег от обидни думи, с които понякога са го наричали неговите близки. Аз също имах грозен белег. Върху него пишеше: „Ужасно дете“.

Ралица тъжно навежда глава надолу и казва:

Мамо, тате не искам да ми казват „Ужасно дете“!

(Майката и бащата едновременно се споглеждат засрамено, навеждат глави, прегръщат детето си.)

Бащата: Извинявай, детето ми! Ти не си ужасно дете.

Майката: Извинявай, детето ми! Понякога ние, възрастните, сме изморени, нервни или ядосани на някого. Тогава изливаме гнева си не на когото трябва! Ти не си ужасно дете. Ти си най-доброто дете на света! *(Прегръща я.)*

Ралица *(скача весело, взема куклата и ѝ казва)*:

Чу ли, чу ли? Аз не съм ужасно дете. Аз съм най-доброто дете на света!

Учителката: Деца, коя постъпка на родителите не ви хареса? Защо? *(3 деца отговарят).*

Учителката: Злостина, родителите на децата от нашата страна често играят на различни игри с децата си. Подготвили сме една игра, в която могат да участват и всички гости. Тя се нарича „Довърши поговорките!“. Децата ще започват поговорки, а гостите ни ще ги завършват.

1. Като злини не искаш, злини не прави!
2. Който все зло мисли, зло намира!
3. По-добре добрина, отколкото злина!
4. Хвали се с добрини, а не със злини!
5. Да би добро правило, не би зло видяло!

Учителката: Благодарим на гостите и на децата, че се включиха в играта! Злостина, убеди ли се вече, че децата са добри и не бива да ги вземаш в твоята страна!

Злостина: Ще почакам още малко.

Учителката: Добре тогава, погледай нашите артисти и след това ще чуеш как децата преценяват постъпките на героите.

„Куклата“ (драматизация)

(Куклен театър, В.Търново, 2000 г., стр.136)

Действащи лица: Скъсана кукла, нова кукла, Мечо, Зайо, Гора.

Скъсаната кукла (*излиза и плаче, обляга се на едно дърво*):

Ох, горката аз, горката!

Цял ден скитам из гората.

Скоро тук ще падне здрача

а пък аз все плача, плача...

(*Зайо и Мечо се подават в единия край на паравана.*)

Зайо (*страхливо*):

Мечо, нещо в храста шава

и към нас се приближава.

Мечо: И пък, Зайо, как го рече,
стига се страхува вече!

Зайо (*притиска се до Мечо*):

Мечо, там зад храсталака

някой дебне, някой чака!...

Скъсаната кукла (*размърдва се*):

Ах, горката аз, горката,

как ме сполетя бедата?

Мечо: Зайо, виж, това е кукла!

Зайо (*безразлично*):

Колко рошава, без букла...

Мечо: Кукла с рокличка разпрана.

Зайо: Скъсана и неизпрана!

Мечо (*приближава се до нея*):

Ти защо така в гората

скиташ, кукло непозната?

Зайо: Нещо лошо да не стане?

Лиса може да те хване!

Куклата: Ах, приятели добрички,

ще ви кажа. Чуйте всички!

Бях красива кукла, нова,

здрава, за игра готова,

с бяла рокля от коприна

влязох в детската градина.

Но децата щом ме взеха,

хубостта ми в миг отнеха.

Пипаха ме неизмити,
разпиляха ми косите,
хвърляха ме на земята,
дърпаха ме за краката
и от моята премяна
нещо, нищо не остана!
Та избягах, сам-самичка
без другарче, без сестричка.
Плача, скитам из гората...
Ах, горката аз! Горката!

Мечо (*гали куклата*):

Да тъгуваш тъй не бива.
Твоята рокличка красива
аз ще изпера в реката. (*Съблича я.*)
Ти почакай тук, в тревата.
(*Отива в другия край на паравана. Пере.*)

Зайо: Аз пък русата ти букла
ще оправя, мила кукло! (*Реши я.*)
Копчето ще ти зашия, (*Шие.*)
хубаво ще те измия, (*Мие я.*)
за да станеш бяла, бяла,
като цвете разцъфтяла!

Мечо (*носи изпраната рокличка*):

Ето роклята готова –
чиста, суха – като нова!
(*Облича куклата. Тя се навежда и кукловодът я сменя с чиста кукла.*)

Новата кукла (*подскача радостно*):

Ах, отново съм красива
като жива! Като жива!
(*Пее.*) Тра-ла-ла! Тра-ла-ла! (*Играе, оглежда се.*)

Мечо: Хайде трима от сърце
да се хванем на хорце.
Пеят и танцуват.

Злостина: Браво на тези деца, които са натъжили своята кукла! Точно
така трябва да се постъпва! Играчките са за това – да се чупят и по
вреждат!

Учителката: Деца, съгласни ли сте с това? Как трябва да играете с играчките
си? Никол, ти имаш ли си любима кукла? Как се казва тя? Аз знам, че си нау-
чила песен за куклата, хайде да я изпееш!

Песен „Куклата“

Учителката: Злостина, ела с мен да видим какво са нарисували художниците.

Първи статив: Две деца се прегръщат и гаят.

Втори статив: Дете хвърля играчка.

Трети статив: Две деца се дърпат за играчка.

Четвърти статив: Деца играят заедно.

Учителката (към всеки художник): Кой момент си избра да рисуваш?

Учителката (към всички деца): В кои рисунки художниците са нарисували добри постъпки? А в кои рисунки художниците са нарисували лоши постъпки?

Учителката: Злостина, убеди ли се вече, че децата от моята страна се стараят да бъдат добри и това им харесва?

Злостина: Да, вече съм напълно убедена, че вашите деца не са за моята страна. Гледайки децата ви, осъзнах, че е по-хубаво да бъдеш добър. Ще се върна в моята страна и ще се опитам да променя всички хора там.

Учителката: Преди да си тръгнеш, остани да чуеш една хубава песен, поздрав за всички деца и гости от нашите нови приятели от Шуменския университет.

Песен „Има светлина“

Злостина: Довиждане деца!

Децата: Довиждане, Злостина!

ART FOR PREVENTION OF CHILD AGGRESSIVE BEHAVIOR

Abstract. The scenarios examine the problem of aggression among children. Communicating with television, with computer games, and not with relatives is the cause children to be lonely, anxious. The negative, behavior can be mastered with love, attention and understanding the child. The task of educators and parents is to create conditions for children development to emotion, creativity establishing positive relationships between children. The importance of the various art to prevent aggressive behavior of children is considered. Music, literature, festivals and entertainment are the best way to respond to aggressive energy and negative feelings.

Collaborative work between kindergarten children's and families strengthens the two-way relation and cooperation for prevention of negative behavior and aggression.

Evgenia Milanova

Violeta Nikolova

Velichka Radeva

✉ Kindergarten „Sun“

Shumen, Bulgaria

E-mail: cdg_2.slance@abv.bg